

دوره‌ی تربیت مربی کتابخوانی نوجوان

(دفتر تبلیغات اسلامی)

آمارهای رسمی در دنیا نشان میدهد میزان گرایش به کتابخوانی در نوجوانان نسبت به کودکان کاهش می‌یابد. تجربه‌ی فعالان حوزه‌ی کتابخوانی و آموزگاران نیز که با نوجوانان سروکار دارند موید همین مطلب است. نوجوانان گوش دادن به موسیقی، تماشای تلویزیون و انجام بازی‌های رایانه‌ای را بر خواندن کتاب ترجیح میدهند.

ضمن اینکه پژوهشهای علمی تازه‌تر در زمینه‌ی علل پائین بودن گرایش به مطالعه به‌ویژه در میان نوجوانان ایرانی میتواند صورت گیرد؛ انجمن کتابداران امریکا یکی از مهمترین دلایل این پدیده را نیود پیوند میان مطالعه و لذت ارزیابی کرده‌است و از دیگر عوامل به کمبود مواد خواندنی جالب و جذاب اشاره کرده‌است. بررسیها نشان میدهد اصلاح مجموعه‌ی کتابخانه و شیوه‌های رویارویی کتابداران می‌تواند میزان گرایش به مطالعه این گروه سنی را تا حد درخور توجهی بهبود دهد.

تجربه‌های تیم نگارنده‌ی این طرح نیز بیانگر این واقعیت است که اولاً عادت به مطالعه باید در سنین کودکی ایجاد و تقویت گردد و چنانچه این پرورش رخ ندهد ایجاد عادت در سنین نوجوانی و پس از آن به مراتب دشوارتر و نیازمند مداخلات تسهیلگرانه‌ی بیشتر و سخت‌تری خواهد بود. این مداخله تنها از طریق تسهیلگران و مربیان آموزش‌دیده و آگاه امکانپذیر است و ثانیاً گروه‌های درگیر در ایجاد میل و رغبت و در نهایت عادت به مطالعه محدود به کتابداران نیست. به عقیده‌ی نگارندگان برای تحول در گرایش به مطالعه در نوجوانان طیف‌های گسترده از خانواده، مدرسه و آموزگاران، گروه‌های دوستی، کتابخانه و کتابداران، ناشران و نویسندگان، کتابفروشی‌ها و سایر نهادها و افراد مرتبط با این گروه سنی دخیل‌اند. نکته‌ی قابل توجه این است که مربیان و تسهیلگران میتوانند از میان هریک از گروه‌های بیان شده باشند. لذا مخاطبان این طرح – همانطور که در ادامه تشریح خواهدشد- میتوانند افراد علاقه‌مند از هر طیف و با هر گرایشی باشند.

مروج یا مربی کتابخوانی نوجوان کیست؟

مروج کتابخوانی فردی علاقه‌مند به کتاب و کتابخوانی در میان نوجوانان است که به‌صورت داوطلبانه و مستمر در جامعه به فعالیتهای ترویجی می‌پردازد. واژه‌ی جامعه در تعریف فوق میتواند هم بر یک جامعه‌ی کوچک محلی اطلاق گردد و هر بر جامعه‌ای بزرگتر. فعالیتهای ترویجی مروج دو هدف اصلی را دنبال میکنند. اول لذت بردن از کتابخوانی و دوم بیشتر خواندن کتاب. طبیعتاً مروج برای دستیابی به این دو مهم باید در زمینه‌ی انتخاب کتاب مناسب و همچنین شیوه‌های ترویج خواندن مهارت داشته‌باشد.

منظور از شیوه‌های ترویج کتابخوانی در گروه سنی نوجوان تمامی راهها، ابزارها، ترفندها و فعالیتهای زمینه‌سازی‌هایی است که کمک میکند نوجوانان از خواندن کتابهای خوب لذت ببرند و بیشتر بخوانند. این ابزارها تماماً خلاقانه و روش‌هایی ابتکاری‌ست که افراد مختلف در سراسر جهان برای توسعه‌ی فرهنگ کتابخوانی از آنها بهره برده‌اند.

مروج کتابخوانی به دانش گسترده‌ای در زمینه‌ی گستره‌ی ادبیات کودک و نوجوان، کتابشناسی، شناخت نویسندگان، ناشران، کتابخانه‌ها و ... از یک سو و مهارتهای ارتباطی، شیوه‌های تسهیلگری،

روانشناسی کودک و نوجوان و ... از سوی دیگر نیاز دارد. در این طرح تلاش شده‌است سرفصل جامعی که دانش و مهارت‌های فوق را در برگیرد طراحی گردد. سرفصل مباحث آموزشی در ضمیمه‌ی طرح قابل بررسی است.

سرفصل دوره‌ی تربیت مربی کتابخوانی نوجوان

● مقدمه

چرا کتاب بخوانیم؟

چرا بصورت جمعی و گروهی کتاب بخوانیم؟

لزوم همراهی مربیان یا تسهیلگران کتابخوانی چیست؟

● تسهیلگر کتابخوانی کیست و چه ویژگیهایی دارد؟ (بصورت کارگاهی و به شیوه‌ی تسهیلگرانه و ویژگیها با کمک اعضای حاضر در جلسه استخراج میشود)

● توسعه و ترویج کتابخوانی در سطوح ملی، منطقه‌ای، محلی، کتابخانه‌ای و خانواده

● اجزای زنجیرهی کتابخوانی

● نقش کتابخانه و کتابداران در ترویج

● کتابخانه کودک و نوجوان

● نقش آموزگاران در ترویج

● نقش خانواده در ترویج

● شیوه‌های ترویج کتابخوانی

● مراحل رشد با تاکید بر نوجوانی

● گروه‌های سنی و انگاره‌های علاقه کودکان در کتابخوانی

● عوامل موثر در گرایش به کتابخوانی در نوجوانان

● شیوه‌های ترویج کتابخوانی

● قصه‌گویی

● نمایش خلاق

● نقاشی

● استفاده از انواع هنر

● برگزاری نمایشگاه کتاب در آموزشگاه

● برگزاری مراسم ویژه روز کتاب

● گفتگو

● کتابسازی

● نوشتن

● ترسیم نمودار داستانی

● خلق داستان جدید

● اردوها و بازدیدها

● اردوهای اختصاصی کتابخوانی

برگزاری مسابقات هنری

استفاده از انواع مدیا

کمک به آموزگاران برای نمایش کتاب در کلاس و مدرسه

پیوند موضوعات درسی با خواندنیهای غیر درسی

معرفی مواد خواندنی در پیوند با درس

برپایی کارگاههای آموزشی برای پدران و مادران

● نوآوری در شیوه‌های ترویج

● لزوم آشنایی مربیان کتابخوانی با ادبیات کودک و نوجوان

● ادبیات کودک و نوجوان (با تاکید بر نوجوان)

● کتاب کودک و نوجوان و انواع آن (با تاکید بر نوجوان)

ادبی (رمان و داستان کوتاه، آثار کلاسیک و مدرن)

علمی

تاریخی

مصور (تفاوت کتاب مصور و تصویری)

زندگینامه‌ها

دانشنامه‌ها

فرهنگنامه‌ها

کتابهای به زبان آدمیزاد نشر هیرمند

● کیفیت کتاب کودک و نوجوان و تمایز آن با کتابهای زرد (انتشارات، نویسندگان و ...)

● اجزاء و عناصر داستان (با مثال داستانی و چگونگی گفتگو درباره کتابهای داستانی)

● چگونگی ترویج کتابهای ادبی

● چگونگی ترویج کتابهای علمی، روانشناسی، علوم اجتماعی، تاریخی و ...

● چالشهای کتابخوانی برای نوجوانان

گرایش به کتابهای بزرگسال

گرایش به ژانر وحشت

● معرفی لیست‌های کتاب و سایت‌های مرتبط

● معرفی برخی روشهای موفق ترویج در ایران و جهان

● تمرین عملی (شرکت‌کنندگان حداقل برای یک کتاب شرح درس تهیه کنند و در جمع ارائه

دهند).